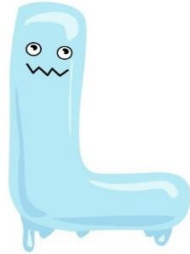

LAMBDACYZM

łac. *lambdacismus* (z grec. *lambdakismos* ‘nieprawidłowe używanie dźwięku l’

Zaburzenie mowy polegające na niewłaściwej artykulacji głoski [l]. Zalicza się je do dyslalii i zgodnie z jej trójczłonowym foniatrycznym objawowym podziałem wyróżnia się:

- lambdacyzm właściwy – inaczej deformację, zniekształcenie głoski [l],
- paralambdacyzm – zastępowanie głoski [l] inną głoską,
- mogilambdacyzm – opuszczanie głoski [l]; rzadko spotykane zjawisko, najczęściej w nagłosie lub wygłosie wyrazu.

W zakresie lambdacyzmu właściwego, ze względu na miejsce realizacji wadliwego dźwięku, można wyodrębnić:

- międzyzębowy, łac. *interdentalis* – język wsuwa się podczas artykulacji między zęby szczęki i żuchwy,
- językowo-wargowy (odmiana międzyzębowego) – język wsuwa się między zęby szczęki i żuchwy, czubek języka dotyka podczas artykulacji wargi górnej,
- przyzębowy = dozębny, łac. *addentalis* – czubek języka dotyka wewnętrznej strony górnych siekaczy, powstaje przytępiony dźwięk,
- dorsalny – czubek języka znajduje się przy dolnych siekaczach lub dziąśle dolnym, praedorsum zbliża się do wałka dziąsłowego,
- nosowy, łac. *nasalis* – powietrze przedostaje się przez niedomknięte podniebienie miękkie do jamy nosowej, dźwięk artykułowanej głoski jest unosowiony (brzmienie podobne jest do [ng]),

- wymawianie w postaci nieokreślonego dźwięku wokalicznego, podobnego do [y] lub [u],
- artykulację niesymetryczną, w której czubek języka zbliża się do kła lub zębów przedtrzonowych z prawej lub lewej strony (analogicznie do rotacyzmu boczno, ale nazwa *lambdacym boczny* raczej nie jest używana, gdyż głoska [l] jest normatywnie głosem bocznym).

Przyczyny lambdacyzmu najczęściej zalicza się do czynników wewnątrzpochodnych – organicznych i funkcjonalnych, np. nieprawidłowa budowa języka lub wędzidełka podjęzykowego, obniżenie sprawności języka, niedokształcenie słuchu fonemowego i fonetycznego – rzadziej do czynników środowiskowych. Jednak nieprawidłowy wzorzec w środowisku dziecka, również może być przyczyną wystąpienia tej wady wymowy.

Głoska L jest ustna, dźwięczna, przedniojęzykowo-dziąsłowa, boczna, twarda.

Animacja głosek w izolacji (rentgenogram): [l] w izolacji

Podczas prawidłowego wymawiania głoski l wargi mają układ neutralny, jak podczas artykulacji samogłoski a. Czubek języka wzniesiony jest do góry i przylega do wałka dziąsłowego. Powierzchnia języka jest lekko wklęsła. Otwór, którym przedostaje się powietrze, powstaje po bokach języka. Podniebienie miękkie słabo przylega do tylnej ściany gardła. Włókna głosowe drgają. Spółgłoska l wymawiana jest w każdej pozycji w wyrazach.

Głoska L w rozwoju mowy dziecka powinna pojawić się pomiędzy 2 a 3 rokiem życia. Jest ściśle związana z pionizacją języka.

Pionizacja języka

tekst: **Ewa Rycombel**

Pionizacja języka (palatynacja) to zjawisko polegające na przemieszczaniu się przedniej części języka w kierunku wałka dziąsłowego w czasie najważniejszych czynności wykonywanych przez język, tzn. połykania i artykulacji.

Język spionizowany przyjmuje w jamie ustnej następującą pozycję: jego część grzbietowa opiera się o podniebienie, a brzegi boczne i koniec języka opierają się o górny łuk zębowy.

Rys. 1. Język spionizowany – prawidłowa pozycja podczas połykania typu dorosłego¹

U10612

Czas pionizacji

Pionizacja języka następuje wraz ze zmianą sposobu połykania – z niemowlęcego na dorosły. Proces ten rozpoczyna się po wyrośnięciu dolnych siekaczy, tzn. około 6. miesiąca życia. Doskonalenie pionizacji, a co za tym idzie, przestawienie na dorosły sposób połykania, trwa najpóźniej do 3. roku życia, czyli do pojawienia się u dziecka pełnego mlecznego uzębienia. Wówczas język zaczyna być odgradzany przez zęby od przedsiönka jamy ustnej i jest spychany ku górze za górne siekacze. Od 6. miesiąca do około 3. roku życia zmieniają się warunki w jamie ustnej (jej proporcje i pojemność) na skutek wyrównania tytożuchwia fizjologicznego, wyrośnięcia zębów mlecznych oraz wydłużenia dolnej części twarzy. Zmienia się również dieta malucha – wprowadzane są pierwsze stałe pokarmy.

Czynniki utrudniające pionizację języka u dziecka:

- skrócone wędzidełko podjęzykowe – uniemożliwia uniesienie języka ku górze, do wałka dziąsłowego (fol. 1);
- długotrwałe utrzymywanie smoczków – uspokajaczy, gryzaczków (tzw. puste smoczki);
- długotrwałe utrzymywanie karmienia/pojenia dziecka przez butelkę ze smoczkiem lub z kubka niekapka (kubek z dziobkiem);
- obniżone napięcie mięśniowe w obrębie jamy ustnej – szczególnie mięśnia okrężnego ust oraz mięśni unoszących język;

¹ Na podstawie: I. Styczek, *Logopedia*, PWN, Warszawa 1981.

Przykłady ćwiczeń usprawniające pionizację języka dla głoski L:

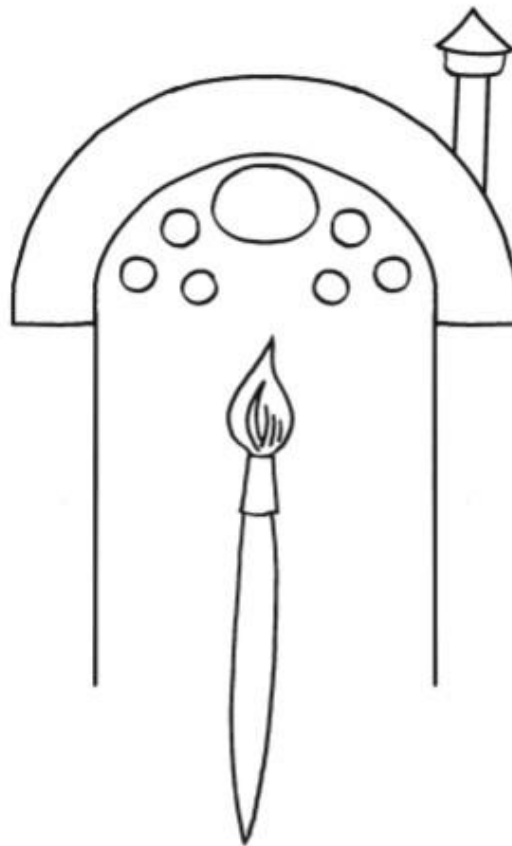
C 4

Pionizacja języka

 Krasnoludek maluje sufit w kropki. Czubkiem języka dotyka się różnych punktów na podniebieniu. Najważniejsza jest środkowa kropka, ponieważ w ten sposób krasnoludek zaznacza miejsce, w którym powiesi lampę. Środkowa kropka to punkt za górnymi zębami pośrodku dziąsła.

✂.....

1. Pokoloruj największą, środkową kropkę na żółto.

U10612

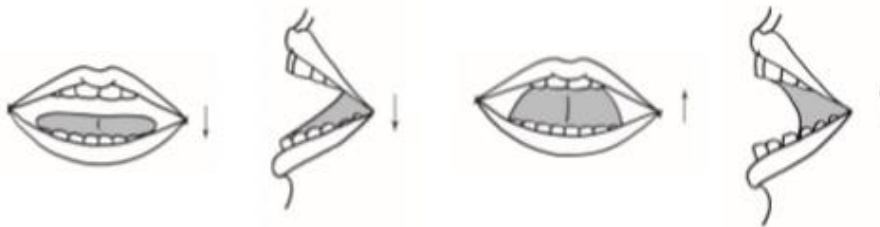
Gimnastyka. Język leży płasko w jamie ustnej. Następnie szeroki język jest powoli unoszony za górne zęby.

✂.....

1. Pokoloruj chłopczyka.

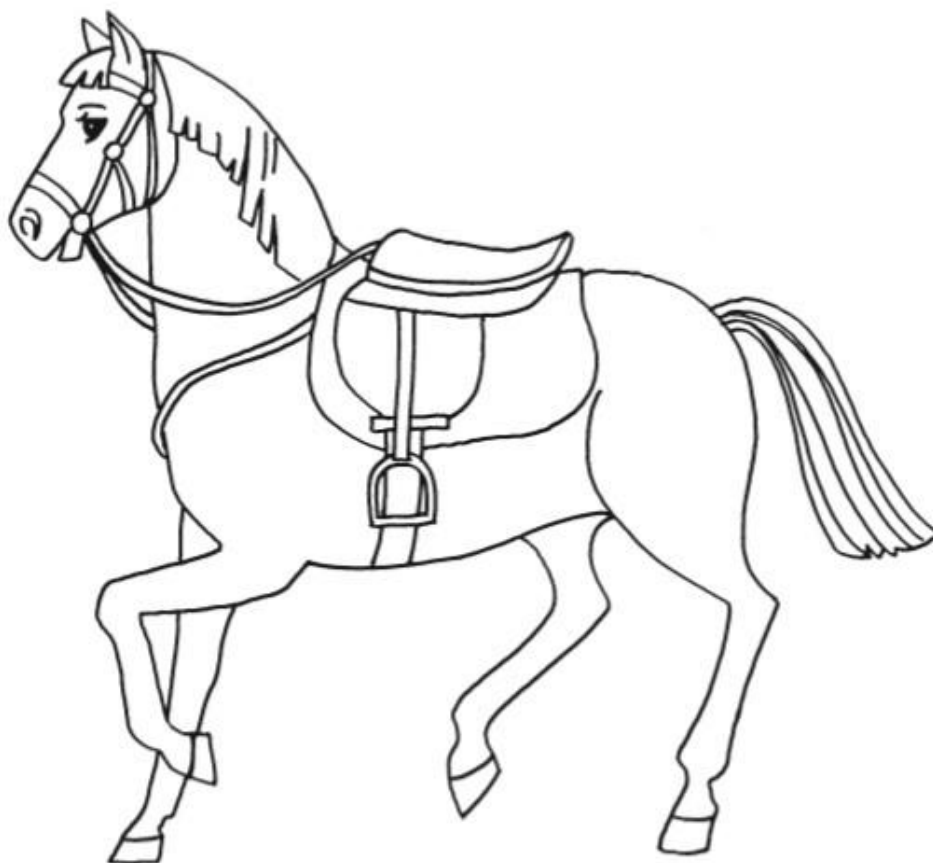
U10612

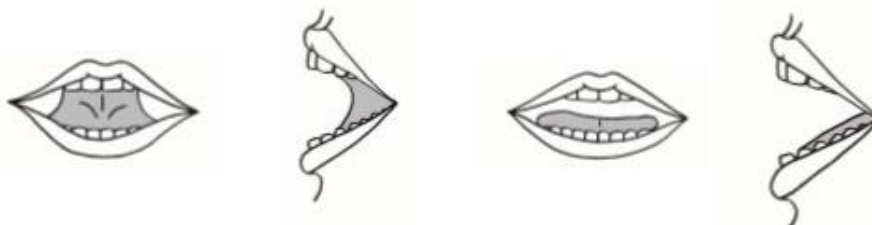
 Kopytka konika. Szeroki język jest unoszony do górnego dąziasta, zasysany, a następnie gwałtownie opada, dając przy tym odgłos zbliżony do stukotu końskich kopyt. Jest to inaczej kląskanie przednią częścią szerokiego języka.

✂.....

1. Pokoloruj konika.

U10612

Opracowanie:

Dagmara Gawenda – Drab, neurologopeda, pedagog

Źródło:

A. Sołtys-Chmielowicz: Zaburzenia artykulacji. Teoria i praktyka, Kraków 2008.

J. Cieszyńska, Metody wywoływania głosek. Kraków 2012.

Komlogo.pl

Fonem.eu

Pionizacja języka – ćwiczenia logopedyczne www.raabe.com.pl